

Motion till riksdagen 2013/14:A390

av **Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S)**

Om jobb och framtidstro till Sveriges unga

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om unga människors behov av fler jobb och bättre villkor på arbetsmarknaden.

Motivering

När man är ung borde tillvaron präglas av hoppfullhet, men i dag känner många unga – och deras föräldrar – en oro inför framtiden. Enligt SCB har ungdomsarbetslösheten bitit sig fast på en nivå kring 25 procent. Det är betydligt högre än i de flesta andra jämförbara länder, till exempel Finland, Danmark, Norge och Tyskland. Dessutom möter många unga som lyckas få ett jobb otrygga villkor på arbetsmarknaden. Följden blir ofta att andra stora livsprojekt som egen bostad och familjebildande skjuts på framtiden.

I detta läge hävdar borgerliga företrädare att sänkta ungdomslöner och sämre anställningsvillkor skulle ge fler ungdomar jobb. Senast på ekonomitoppmötet i Davos våren 2013 framhöll statsminister Fredrik Reinfeldt att Sverige har för få jobb med låga löner. Bortsett från att detta blottar en okunskap om den svenska partsmodellens funktionssätt, som borgerliga politiker annars vill ge sken av att hylla, finns det svagt empiriskt stöd för att idén om sänkta löner skulle fungera i verkligheten. Flera forskare och internationella organisationer, bland annat OECD, är kritiska till att lägre minimilöner skulle påverka sysselsättningen positivt.

Vad vi däremot vet är att den borgerliga politiken leder till större inkomstskillnader och en ökad polarisering på svensk arbetsmarknad. Unga människor används som murbräcka, men på sikt är det villkor i hela branscher som står på spel. Även andra grupper kan pekas ut som aktuella för lägre löner och sämre villkor.

Fel! Okänt namn på

Vi socialdemokrater motsätter oss denna utveckling, och vill tvärtom se en politik som tillvaratar unga människors potential och ger dem framtidstro. Grundläggande är därför att utveckla en politik för full sysselsättning. Hög arbetslöshet kostar mycket, såväl för den enskilde som för samhället. Hög arbetslöshet innebär också en maktförskjutning från löntagare till arbetsgivare. När många människor saknar jobb pressas löner och villkor, och de som inte ses som hundraprocentigt attraktiv arbetskraft sorteras bort. Om unga människors livsvillkor ska kunna förbättras är det nödvändigt med både hög sysselsättningsgrad och låg arbetslöshet.

Det är också nödvändigt med breda utbildningsinsatser. I dag är en bra utbildning ofta avgörande för möjligheten att få jobb. Arbetslösheten är mer än dubbelt så hög bland 20–24-åringar som saknar gymnasieutbildning som bland dem med gymnasieexamen. Därför är det angeläget att skolan ges förutsättningar att klara sitt uppdrag så att alla unga kan slutföra sin gymnasieutbildning. Att minska avhoppet från gymnasieskolan bör vara en central prioritering. Det är även viktigt att unga människor får en andra utbildningschans. En starkt bidragande orsak till unga människors försämrade möjligheter till ett arbete är regeringens försämringar av vuxenutbildningen.

Vidare måste ungas möjligheter till arbetslivserfarenhet prioriteras. För att underlätta etableringen på arbetsmarknaden efter avslutade studier är det viktigt att tidigt stärka ungas kontakter med arbetslivet. Det handlar om att förbättra ungas möjligheter till exempelvis traineeplatser, arbetslivspraktik och sommarjobb. Många unga som borde få hjälp att komma ut i arbetslivet är i dag placerade i olika former av konstgjorda arbeten utan utvecklingsmöjligheter, till exempel fas 3. Det är också viktigt att aktivitetsförbudet på Arbetsförmedlingen tas bort. Vi vill se tidiga insatser för unga arbetslösa. Ungdomar som blivit arbetslösa ska senast efter 90 dagar erbjudas jobb och utbildning.

En viktig satsning på unga, som tydligt kombinerar utbildning och arbete, vore att införa ett utbildningskontrakt för alla unga arbetslösa under 25 år som inte fullgjort sina gymnasiestudier. Utbildningskontraktet kan innebära heltidsstudier, lärlingsutbildning eller studier som varvas med jobb eller yrkespraktik. Kontraktet ska garantera den arbetslöse insatser som leder till en gymnasieexamen, samtidigt som det egna ansvaret betonas.

En angelägen fråga är även unga människors trygghet på arbetsmarknaden. I dag får många unga bara tidsbegränsade anställningar eller deltidsarbete. Många beskriver hur de måste bevaka telefonen för att visa att de ständigt är tillgängliga för att hoppa in och jobba några timmar. I åldersgruppen 20–24 år har i dag nästan 40 procent av män och nästan 60 procent av kvinnor en tidsbegränsad anställning. Tillfälliga anställningar får ofta negativa konsekvenser för arbetstagaren som ekonomisk otrygghet, sämre möjligheter till kompetensutveckling och sämre arbetsmiljö. Det är en myt att unga människor skulle föredra ett liv i otrygghet med ständiga jobbyten. Tvärtom är trygga jobb en förutsättning för unga människors frihet och utvecklingsmöjligheter.

I dag finns också ett stort antal unga som har varit utanför arbete och studier flera år i följd. Enligt en rapport från Arbetsförmedlingen (2013) uppgår antalet unga som varken arbetat eller studerat tre år i följd, åren 2008–2010,

Fel! Okänt namn på

till drygt 77 000, motsvarande 4,5 procent av befolkningen. Frånvaron från arbete och studier under så lång tid tyder på att det finns många unga med etableringsproblem. Detta är oacceptabelt och kräver politisk handlingskraft.

Slutligen menar vi att det behövs en välfungerande arbetslöshetsförsäkring. En arbetslöshetsförsäkring som är kopplad till en aktiv arbetsmarknadspolitik är en viktig länk i en fungerande arbetslinje. Enligt en LO-rapport (2013) har antalet unga arbetslösa som får ersättning från a-kassan minskat med 76 procent sedan valet 2006 samtidigt som ungdomsarbetslösheten har ökat. Bara en tiondel av arbetslösa unga får nu ersättning från a-kassan. Det innebär att många saknar inkomstrygghet vid arbetslöshet och måste söka försörjningsstöd. Det tycker vi är oacceptabelt. Om arbetslöshetsförsäkringen ska fungera som en allmän och generös omställningsförsäkring krävs en sammanhållen översyn av hela regelverket kring a-kassan. Vad som ovan anförs om unga människors behov av fler jobb och bättre villkor på arbetsmarknaden bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 2 oktober 2013

Caroline Helmersson Olsson (S)

Agneta Gille (S)

Ann-Kristine Johansson (S)

Börje Vestlund (S)

Christina Oskarsson (S)

Eva-Lena Jansson (S)

Gunnar Sandberg (S)

Ingemar Nilsson (S)

Jan-Olof Larsson (S)

Jonas Gunnarsson (S)

Kerstin Engle (S)

Krister Örnfräder (S)

Lars Mejern Larsson (S)

Lennart Axelsson (S)

Monica Green (S)

Peter Persson (S)

Suzanne Svensson (S)

Christer Adelsbo (S)

Helén Pettersson i Umeå (S)

Anders Karlsson (S)

Annelie Karlsson (S)

Carina Adolfsson Elgestam (S)

Christina Zedell (S)

Gunilla Svantorp (S)

Hans Hoff (S)

Isak From (S)

Johan Löfstrand (S)

Katarina Köhler (S)

Kerstin Haglö (S)

Kurt Kvarnström (S)

Leif Pettersson (S)

Mattias Jonsson (S)

Peter Johnsson (S)

Raimo Pärssinen (S)

Teres Lindberg (S)

Jennie Nilsson (S)